

**MUSTAFA NAFİZ IRMAK'A AİT CİNUÇEN
TANRIKORUR VE MEHMED ALÂEDDİN
YAVAŞÇA TARAFINDAN BESTELENEN
GÜFTELERİN VEZİN VE MÂNÂ ÖZELLİKLERİ**

Ahmet FİLGÖZ

Lisans Tezi

Müzikoloji Bölümü

2026

(Her Hakkı Saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
MÜZİKOLJİ BÖLÜMÜ

**MUSTAFA NAFİZ IRMAK'A AİT CİNUÇEN TANRIKORUR VE MEHMED
ALÂEDDİN YAVAŞÇA TARAFINDAN BESTELENEN GÜFTELERİN VEZİN VE
MÂNÂ ÖZELLİKLERİ**

(The Metrical and Thematic Characteristics of the Lyrics by Mustafa Nafiz Irmak, Set
to Music by Cinuçen Tanrikorur and Mehmed Alâeddin Yavaşca)

LİSANS TEZİ

Ahmet FİLGÖZ

Danışman: Prof. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ

Erzurum
Haziran, 2026

Atatürk Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi

Müzikoloji Bölümü

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Ahmet FİLGÖZ tarafından hazırlanan “Mustafa Nafiz Irmak’a Ait Cinuçen Tanrıkorur ve Mehmed Alâeddin Yavaşca Tarafından Bestelenen Güftelerin Vezin ve Mânâ Özellikleri” başlıklı çalışması 19/06/2026 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Müzikoloji Bölümü Müzikoloji Ana Sanat Dalında, Diploma Çalışması (lisans tezi) olarak kabul edilmiştir.

Danışman:	Prof. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ	
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Ahmet Selim DOĞAN	
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Emrah LEHİMLER	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Ferhat ÇELİKOĞLU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Koray ÇELENK	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Semih OKCU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Şevki Özer AKÇAY	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Vefa TERZİOĞLU	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Yavuz ŞEN	
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Yılmaz KAHYAOĞLU	
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ARAS	
Jüri Üyesi:	Arş. Gör. Dr. Bahar ÖZŞEN	
Jüri Üyesi:	Arş. Gör. Ahmet ALUMUR	

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Özgür Sadık KARATAŞ
Bölüm Başkanı

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Lisans Tezi olarak sunduğum “Mustafa Nafiz Irmak’a Ait Cinuçen Tanrıkörür Ve Mehmed Alâeddin Yavaşca Tarafından Bestelenen Güftelerin Vezin Ve Mânâ Özellikleri” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

19/06/2026

Ahmet FİLGÖZ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın fikir aşamasından ve tamamlanmasına kadar geçen süreçte değerli vaktini, engin bilgi birikimini ve akademik tecrübesini benden esirgemeyen; lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca sabırlı ve yönlendirici tutumuyla her daim rehberlik eden danışmanım Prof. Dr. Özgür Sadık Karataş ve en az Özgür hocam kadar emeği geçmiş olan Arş. Gör. Ahmet Alumur'a içten şükranlarımı sunmayı borç bilirim.

Ahmet FİLGÖZ

ÖZ

LİSANS TEZİ

MUSTAFA NAFİZ IRMAK'A AİT CİNUÇEN TANRIKORUR VE MEHMED ALÂEDDİN YAVAŞÇA TARAFINDAN BESTELENEN GÜFTELERİN VEZİN VE MÂNÂ ÖZELLİKLERİ

Ahmet FİLGÖZ

Haziran-2026, 50 sayfa

Amaç: Bu çalışmada, Mustafa Nafiz Irmak'a ait Cinuçen Tanrıkorur ve Mehmed Alaeddin Yavaşca tarafından bestelenmiş güftelerin vezin ve tema kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda güfte olgusunun Türk mûsikîsindeki önemine vurgu yapılarak, bestelenecek güftelerde aranılması gereken özelliklere ışık tutmak gayesi gözetilmiştir.

Yöntem: Bu araştırmanın yöntemi betimsel araştırma türlerinden tarama modeli olarak belirlenmiştir. Mustafa Nafiz Irmak'a ait, Cinuçen Tanrıkorur ve Mehmed Alaeddin Yavaşca'nın bestelerinde yer alan güftelerin incelendiği çalışmada 5'i adedi Cinuçen Tanrıkorur'a, 5'i Mehmed Alaeddin Yavaşca'ya ait 10 eser çalışmaya dahil edilmiştir.

Bulgular: Mustafa Nafiz Irmak'a ait, Cinuçen Tanrıkorur'un bestelediği Bestenigâr Şarkı'da hasret ve ayrılık acısı, Beyâtî Arabân Şarkı'da güzelleme, Kürdîlihiczâr Şarkı'da sitem, Şehnâz Yürüksemâî'de kanaatkarlık, Uzzâl Şarkı'da ise peygamber himmeti; Mehmed Alâettin Yavaşca'nın bestelediği Dilkeşhâverân Şarkı'da hayal kırıklığı, Hüzûm Şarkı'da aşk ve sitem, Rast Şarkı'da güzelleme, Süznâk Şarkı'da ayrılık acısı, Uşşak Şarkı'da keder temalarının olduğu bulgularına varılmıştır.

Sonuçlar: Araştırma sonucunda Mustafa Nafiz Irmak'ın aşk, özlem, ayrılık, hasret, sevgi ve maneviyat gibi farklı duyguları işlediği şiirlerinin, bestekârların makam seçimleriyle güftenin anlam ve duygusal atmosferini göz önünde bulundurarak güfte ve makamlar arasında güçlü bir uyum sağlamak yoluyla başarılı bir şekilde işledikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca incelenen on eserin bir adedinde hece vezninin kullanıldığı, dokuz adedinde ise aruz vezninin kullandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Nafiz Irmak, Cinuçen Tanrıkorur, Mehmed Alaeddin Yavaşca, güfte analizi, vezin, makam unsurları, Türk mûsikîsi.

ABSTRACT

BACHELOR'S THESIS

THE PROSODIC AND SEMANTIC CHARACTERISTICS OF THE LYRICS WRITTEN BY MUSTAFA NAFİZ IRMAK AND COMPOSED BY CİNUÇEN TANRIKORUR AND MEHMED ALÂEDDİN YAVAŞÇA

Ahmet FİLGÖZ

June -2026, 50 pages

Purpose: This study aims to examine the meter and theme of lyrics by Mustafa Nafiz Irmak, set to music by Cinuçen Tanrıkorur and Mehmed Alaeddin Yavaşca. In this context, the study emphasizes the importance of lyrics in Turkish music and seeks to shed light on the characteristics that should be sought in lyrics to be set to music.

Method: The method of this research was determined as a survey model, one of the descriptive research types. In the research where the lyrics in the compositions of Mustafa Nafiz Irmak, Cinuçen Tanrıkorur and Mehmed Alaeddin Yavaşca were examined, 10 works, 5 of which belonged to Cinuçen Tanrıkorur and 5 of which belonged to Mehmed Alaeddin Yavaşca, were included in the research.

Findings: It was found that, in the works composed by Cinuçen Tanrıkorur based on lyrics by Mustafa Nafiz Irmak, the Bestenigâr Song centers on themes of longing and the pain of separation; the Beyâti Arabân Song on praise of beauty; the Kürdilihicazkâr Song on reproach; the Şehnâz Yürüksemâi on contentment; and the Uzzâl Song on the spiritual support and intercession of the Prophet. In the works composed by Mehmed Alâeddin Yavaşca, the Dilkeşhâverân Song was found to convey themes of disappointment; the Hüzzâm Song, love and reproach; the Rast Song, praise of beauty; the Süznâk Song, the pain of separation; and the Uşşak Song, sorrow.

Results: The research concluded that Mustafa Nafiz Irmak's poems, which deal with various emotions such as love, longing, separation, yearning, affection, and spirituality, were successfully adapted by composers through their choice of musical modes, taking into account the meaning and emotional atmosphere of the lyrics, and creating a strong harmony between the lyrics and the modes. Furthermore, it was found that one of the ten works examined used syllabic meter, while nine used quantitative meter (aruz).

Keywords: Mustafa Nafiz Irmak, Cinuçen Tanrıkorur, Mehmed Alâeddin Yavaşca, lyric analysis, prosody, maqam elements, Turkish Classical Music.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	III
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	IV
TEŞEKKÜR	V
ÖZ.....	VI
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	2
Araştırmanın Sınırlılıkları	3
Varsayımlar	3
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	3
Güfte Kavramı Hakkında Genel Bilgiler	3
Şarkı Formu Hakkında Genel Bilgiler	5
Yürük Semâî Formu Hakkında Genel Bilgiler.....	7
Mustafa Nafiz Irmak Hakkında Genel Bilgiler	8
Cinuçen Tanrıkorur Hakkında Genel Bilgiler.....	9
Mehmed Alaaddin Yavaşca Hakkında Genel Bilgiler	12
İKİNCİ BÖLÜM	16
Yöntem.....	16
Araştırmanın Modeli	16
Çalışma Grubu.....	16
Verilerin Toplanması.....	16
Verilerin Analizi.....	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	18
Bulgular ve Yorum.....	18
Mustafa Nafiz Irmak’a ait Cinuçen Tanrıkorur tarafından bestelenmiş güftelerin vezin ve tema özellikleri.....	18
Bestenigâr Şarkı.	18
Beyâtî Arabân Şarkı.	18
Kürdîlihiczâkâr Şarkı	20

Şehnâz Yürüksemâi	20
Uzzâl Şarkı	21
Mustafa Nafiz Irmak’a ait Mehmed Alaeddin Yavaşca tarafından bestelenmiş güftelerin vezin ve tema özellikleri	22
Dilkeşhâverân Şarkı	22
Hüzzâm Şarkı	22
Rast Şarkı	23
Sûznâk Şarkı.....	23
Uşşak Şarkı.....	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	25
Sonuç ve Öneriler.....	25
KAYNAKÇA	27
EKLER	28
EK-1. Bestenigâr Şarkı.....	28
EK-2. Beyati Araban	29
EK-3. Kürdîlihiczakâr	31
EK-4. Şehnâz Yürük Semâi	32
EK-5. Uzzâl Şarkı	34
EK-6. Dilkeşhâveran Şarkı.....	35
EK-7. Hüzzâm Şarkı	37
EK-8. Rast Şarkı.....	39
EK-9. Sûznâk Şarkı	40
EK-10. Uşşak Şarkı	41
Özgeçmiş	42

KAYNAKÇA

- Çolakoğlu – Sarı G. (2018). Meşk silsilesi 200 yıla dayanan bir besteci: Alâeddin Yavaşca. *Sosyal Bilimler Dergisi (SOBİDER)*, (25), 10.16990/SOBİDER.4294.
- Kahyaoğlu, Y. (2021). Türk Müziği'nde meşk sistemi. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(1), <https://doi.org/10.22252/ijca.942571>.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Merçil, E. (2006). *Müslüman Türk devletleri tarihi*. Türk Tarih Kurumu.
- Oter – Türkel, S. (2011). *Hâfız Sâdeddin Kaynak'ın mânâ prozodisi* (Tez No. 302181) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi.
- Özalp, M. N. (2000). *Türk Mûsikîsi Tarihi*. Milli Eğitim Basımevi. C.1.
- Özkan, İ. H. (1994). *Türk mûsikîsi nazariyatı ve usûlleri kudüm velveleleri* (4. baskı). Ötüken Neşriyat.
- Özkan, İ. H. (1996). Güfte. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.14, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Özcan, N. (2020). Irmak, Mustafa Nafiz. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.1, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Özcan, N. (2010). Tanrıkörur, Cinuçen. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.39, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Şen, H. O. (2018). Yavaşca biyografisi. S. Sipahi (Ed.), *Alâeddin Yavaşca* (2. Baskı). ss. 17–28). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Yahya – Kaçar, G. (2021). Cinuçen Tanrıkörur'un bestelerinde mûsikî tasvîri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, (2), <https://doi.org/10.15869/itobiad.884471>.
- Yanalak – Karasu, N. (2019). *Mustafa Nafiz Irmak biyografisi ve eserlerinin içerik çözümlemesi* (Tez No. 593641) [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi], Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi.